

Александра Баландина(Грција)
Универзитет Аркадија,
Колеџ за глобални студии, Атина
Е-маил: abalandina@ionio.gr

АВТОБИОГРАФИЈА НА ОСПОРУВАНИТЕ БАЛКАНСКИ ЕТНИЧКИ ИДЕНТИТЕТИ: АНТРОПОЛОШКИ ПРИСТАП КОН РАЗБИРАЊЕТО НА ЕТНИЧКИОТ ИДЕНТИТЕТ

Апстракт: Во овој труд истражувам како политичките истории на грчката граѓанска војна и националистичките идеологии и политики на современите балкански национални држави (Македонија и Грција), од една страна, и постсоцијалистичките трансформации во Источна Европа, од друга страна, создаваат комплексности во процесот на изградба на етничкиот и националниот идентитет на индивидуално ниво.

Ги истражувам овие прашања фокусирајќи се на грчките политички бегалци од грчката граѓанска војна (1946 – 1949) што имаат мешано македонско и грчко потекло и живеат денес во Грција. Фокусирајќи се посебно на мојата семејна историја, сакам да разгледам како историските и политичките детерминанти во регионот на Балканот влијаат врз поединците од три семејни генерации да изберат специфичен етнички идентитет кога им се достапни повеќе од една можност.

Моите цели изгледаат амбициозно. Имам намера да ги постигнам со употреба на она што може да се нарече форма на автоетнографија, што може да се дефинира како автобиографски жанр на пишување и истражување што го поврзува личното со културното, општественото и политичкото „ставајќи се себеси во општествен контекст“ (Reed-Danahay 1997: 9).

Ја избрав автоетнографијата со цел да ги разберам контингентните и контекстуално специфичните начини низ кои се создавани мојот личен идентитет и различностите. Верувам дека прашањата за личниот идентитет можат да послужат за да се расветлат одредени пошироки согледувања за минатите и за сегашните мешани балкански идентитети погодени од грчката граѓанска војна и нерешеното македонско прашање, што се однесува на спорот за „сопственоста на историјата“ и поседувањето на името Македонија. Конечно, автоетнографијата има моќ да ја прикаже комплексноста на емоциите, главно занемарена во дискурсот за формирањето на

етничките идентитети на Балканот, и улогата на индивидуалната вклученост во процесот на формирањето на идентитетот.

Клучни зборови: автобиографија, антропологија, балкански етнички идентитет, Славомакедонци.

Вовед

Во овој труд истражувам како политичките истории на грчката граѓанска војна и националистичките идеологии и политики на современите балкански национални држави (Македонија и Грција), од една страна, и постсоцијалистичките трансформации во Источна Европа, од друга страна, создаваат комплексности во процесот на изградба на етничкиот и националниот идентитет на индивидуално ниво.

Ги истражувам овие прашања фокусирајќи се на грчките политички бегалци од грчката граѓанска војна (1946 – 1949) што имаат мешано македонско и грчко потекло и живеат денес во Грција. Фокусирајќи се посебно на мојата семејна историја, сакам да разгледам како историските и политичките детерминанти во регионот на Балканот влијаат врз поединците од три семејни генерации да изберат специфичен етнички идентитет кога им се достапни повеќе од една можност.

Моите цели изгледаат амбициозно. Имам намера да ги постигнам со употреба на она што може да се нарече форма на автоетнографија, што може да се дефинира како автобиографски жанр на пишување и истражување што го поврзува личното со културното, општественото и политичкото „ставајќи се себеси во општествен контекст“ (Reed-Danahay 1997: 9).

Ја избрав автоетнографијата со цел да ги разберам контингентните и контекстуално специфичните начини низ кои се создавани мојот личен идентитет и различностите. Верувам дека прашањата за личниот идентитет можат да послужат за да се расветлат одредени пошироки согледувања за минатите и за сегашните мешани балкански идентитети погодени од грчката граѓанска војна и нерешеното македонско прашање, што се однесува на спорот за „сопственоста на историјата“ и поседувањето на името Македонија. Конечно, автоетнографијата има моќ да ја прикаже комплексноста на емоциите, главно занемарена во дискурсот за формирањето на етничките идентитети на Балканот, и улогата на индивидуалната вклученост во процесот на формирањето на идентитетот.

Автоетнографија на мојот етнички идентитет

Што се однесува до мојот етнички идентитет, секогаш се чувствувам непријатно кога треба да одговорам на прашањето „од каде си“, или, пак на грчката варијанта „какво е твоето потекло“ – секогаш ме тера да се чувствувам непријатно. Мојот одговор вообичаено ги вклучува фактите во кратка верзија: „мајка ми е Гркинка, татко ми е Русин, јас сум родена во Советскиот Сојуз, израсната во Југославија, студирав во Грција и Велика Британија, работев во Ирска и сега живеам во Грција“. Пред една деценија, за време на моите докторски студии што се однесуваа на иранската класична музика и вклучуваа долготрајна теренска работа во Иран, со сето срце ќе ја додадев последната фраза: „и јас се стремам да станам културно Персијка“. Беше самосвесен избор да се залагам за културен идентитет според мојата лична желба¹. Денес, мојата последна фраза е „и решив да пуштам корени во Грција“, реченица што повторно прикажува како политичката географија и животните избори се испреплетени со нашето етничко и национално настанување.

Понекогаш имам тенденција да нагласувам одреден специфичен етнички идентитет во зависност од ситуацијата и можам да избирам помеѓу грчкото, руското или македонското потекло. На пример, за време на мојата теренска работа во Иран, во 2003 година, го истакнував мојот грчки идентитет. Бидејќи билатералните односи меѓу Грција и Иран беа многу добри во тоа време, ова беше многу корисно за време на долгите процеси на бирократија за да се добие долгорочна виза што ми требаше за да го реализирам моето истражување. Но, исто така, мојот однос со локалните музичари секогаш започнуваше во позитивна атмосфера кога ќе ги спомнев моите грчки корени – на крајот на краиштата, Грција и Иран имаат заедничка античка историја што ја ценат современите персиски луѓе.

Исто така, можам да се сетам дека, како млада девојка, моето чувство за национален идентитет беше под влијание на националистичката пропаганда промовирана преку социјалистичкото образование за време на југословенскиот период. Се сеќавам дека напишав страсна песна за боите на југословенското знаме, почнувајќи од зборовите *Тайќовина Југославија, ѓайќовина Југославија*.

Моето прво свесно сознание за мојот етнички идентитет како возрасна личност се случува на 17-годишна возраст на македонско-грчките граници. Се качив на возот што доцнеште 3 часа на тргнување од Скопје, главниот град на Македонија, малку болна и малаксана, по инцидент на труење со храна. Во возот дремев и видов кошмар. Сонував дека имам тешкотии да стигнам до македонско-грчката граница откако успеав да се им избегам на неколкутемина Албанци

¹ Погледнете кај Jusdanis (1995) за етничката припадност како избор на животен стил.

што ме киднапираа. Кога возот пристигна на границата, а кога контролорот на пасошите ги праша луѓето во вагонот: „Кој има грчки пасош?“, јас ја кренав раката со вознемиреност. Ова беше прв пат да бидам благодарна што поседувам грчко државјанство (бидејќи нема да ги доживувам тешкотиите при минување на грчката граница како кога би го имала претходниот македонски пасош). Очигледно, се чувствував и безбедно и задоволно да се идентификувам како Гркинка. На границата сфатив дека еден дел од мене постепено станува културолошки грчки. Преминувањето на македонско-грчката државна граница беше и реално и симболично, додека етничкиот, културниот и националниот идентитет беа во мојот ум интегрирана целина.

Не случајно, додека ги преминував државните граници, имав вознемиреност (изразена преку кошмар) и просветлување за мојот идентитет. Преминувањето на државните граници, секогаш под бурни историски и политички услови, било дел од нашата семејна историја. Тоа секогаш означува или потсетува на еден важен момент за тоа кој *шреба* да избереме да станеме.

Затоа, во текот на мојот живот, ставовите и чувствата за мојот етнички, културен и национален идентитет се поместуваа. Исто така, чувството да се биде странец и туѓинец е многу силно, што може да биде вообичаено чувство кај деца со поделено потекло или може да биде семејно наследство, пренесено од една на друга генерација.

Мојот флексибилен став и неодлучност во однос на дефинирањето на мојот етнички или културен идентитет не е само едноставен личен каприц. Можам да го лоцирам во историјата на нашето семејство, што претставува пример за слични модели на однесување усвоени од моите родители и баби и дедовци, чии судбини се напишани од настаните од Првата и Втората светска војна, од грчката граѓанска војна, од постсоцијалистичките трансформации во Источна Европа и од националистичките идеологии и политики на современите балкански национални држави, особено Северна Македонија и Грција. Ке изнесам само неколку примери од мајчина страна.

Историја на миграцијата и етничкиот идентитет: семејството по мајчина линија

Дедо ми дошол во Грција од Мала Азија на четиригодишна возраст со своето семејство, за време на задолжителната размена на население помеѓу Грција и Турција во дваесеттите години на минатиот век. Тој беше понтиски Грк, грчка етничка група од Црното Море, но тој всушност не зборувал никаков грчки јазик, тој зборувал само понитски и турски, како и повеќето бегалци со потекло од

Понтија од Турција². Научил грчки јазик подоцна, во училиште. Тој бил преселен во Ида, родното место на баба ми, мало село во близина на Едеса и во близина на грчката северна граница со Македонија.

Грчката држава, во процесот на создавање една национална свест на нејзината географска територија, примени груби практики за забрана на употреба на словенските јазици на нејзината територија. Така, преселувањето на грчките бегалци (*prosfyges*) од Мала Азија во регионот беше една од практиките за надмоќ над населението што говорело словенски.

Баба ми се сметаше за Македонка³. Нејзиното име е Слободанка, македонско и воопшто словенско име што значи „слободно“. Сепак, сите ние ја викавме Елефтерија, грчки превод на Слободанка. Таа го користела македонскиот јазик како јазик за комуникација со своето родено семејство. Кога се омажила за мојот дедо, наскоро научила понтиски јазик за да комуницира со нејзините свекор и свекрва што воопшто не зборувале на грчки јазик. Како и мојот дедо, таа, исто така, научила грчки јазик во училиште.

Како и многу други илјадници партизани, комунисти во ЕЛАС, баба ми и дедо ми побегнале од Грција за време на Граѓанската војна и се сместиле во Советскиот Сојуз како политички бегалци. Живеејќи во грчката заедница во егзил во Ташкент, во Советскиот Сојуз, повеќе од 25 години, дедо ми го истакнуваше повеќе неговиот грчки отколку понтискиот идентитет. Откако се омажила за дедо ми, следејќи го во Советскиот Сојуз, баба ми одбра да го следи неговиот грчки етнички идентитет, иако никогаш не се откажа целосно од македонскиот идентитет. Токму во Советскиот Сојуз дедо ми се префрлил на грчкиот јазик во приватниот домен, додека понтискиот и турскиот јазик биле доминантни додека живеел во Грција.

Сите нивни пет деца, вклучително и мајка ми, го прифатија грчкиот идентитет според нивното патрилинеарно потекло. Интересно е да се нагласи дека сите три машки деца го игнорираа и го одбиваа нивното потекло по мајчина линија, додека двете женски деца (мајка ми и нејзината сестра близначка) го признаа и на моменти го истакнуваа своето потекло по мајчина линија.

Баба ми многу пати беше повредена од некои од нејзините деца што го отфрлија нејзиниот македонски идентитет. Мајка ми се присетува на следниов настан:

Ние, мојоѝ брајѝ Миѝос, мојоѝ брајѝ Ламбос, јас и мајка ми бевме во авѝомобилоѝ. Одевме кон нашеѝо село Ида за да ѝи ѝосеѝиме умрениѝе брајѝ и ѝаѝѝко на

2 Турскиот, а не грчкиот јазик бил вообичаената lingua franca помеѓу раселените грчки бегалци од Мала Азија и локалните Славомакедонци во Северна Грција, од кои многу зборуваа и турски и македонски (Karakasidou 2002: 131–132).

3 Терминот славомакедонски е политички коректен израз одгоре надолу во Грција, што баба ми не го користеше.

ѓробииѓиѓа. Коѓа ѓрисѓиѓнавме во селоѓо, радиоѓо свиреше македонски ѓесни. Реков: „Ох, колку се убави овие македонски ѓесни“. И мојоѓ браѓ Ламбос скокна и рече: „Шѓо зборуваѓ? Македонски?“. Му реков: „Зарем не се срамииѓ ѓака да зборуваѓ, мајка ѓи е Македонка“. Тоѓаѓ и двајцаѓа, Миѓос и Ламбос, ѓочнаа да зборуваѓѓ: „Какви македонски, Македонија не ѓоѓѓои, Македонија е ѓрчка“ и слични рабоѓи. Слушајки ѓи нивниѓе зборови, мајка ми ѓочна да ѓлаче. Им реков: „Заѓворете ѓе ѓи усѓиѓе“, бидејќи ѓие ја вознемирија мама. Мајка ми лиѓаше: „Моѓѓе соѓѓѓвени деца не ме ѓризнаваѓѓ“.

Двајцата браќа на мајка ми имаат тешкотии во прифаќањето на нивното македонско потекло по мајчина линија, како и во користењето на термините Македонија или македонски. Наместо тоа, тие ги користат термините Словени, словенски говорни, Југословени, скопјани или, во најдобар случај, терминот Славомакедонец, прифаќајќи го во голема мера неинформираниот и националистички грчки став кон таканареченото „македонско прашање“ во Грција што се однесува на спорот околу поседувањето на името Македонија.

Чувство на тага поминува низ моето тело затоа што мојот постар вујко и неговите потомци не беа емотивно во можност да го прифатат неговото македонско потекло по мајчина линија и ја негираа неговата историја и неговото животно искуство. На крајот на краиштата, според неговите сопствени изреки, тој е единственото од петте деца што се сеќава дека зборувал само македонски со неговите баба и дедо по мајка. Денес, сепак, тој тврди дека јазикот што го зборувале во селото бил едноставно наречен „*ntopika*“ (дословно „домашен, мајчин“). Во историските докази се спомнува дека овој и други слични поими (како што се *endopia*, *palia*, *сѓарски*, *наѓки*) биле користени од славомакедонскиот народ во Грција (Kostopoulos 2000: 43). Исто така бил употребуван и терминот македонски (*makedonika* или *makedonitika*) (истото: 43)⁴.

Етничкиот идентитет на мајка ми е, исто така, спогодбен и флуиден, како во начинот на кој таа се сфаќа себеси така и во тоа како другите ја перципираат. Во Чехословачка, во првото живеалиште на многу деца на политичките бегалци од грчката граѓанска војна, таа била израсната како бикултурна и биетничка, учејќи македонски и грчки јазик во градинката и во основното училиште. Подоцна, во 1953 година, таа се преселила во Советскиот Сојуз, во Ташкент, Узбекистан, за да ги најде своите родители, како и многу други илјадници деца

4 Покрај тоа, терминот „македонски јазик“ („*makedoniki glossa*“) официјално се користел во грчката држава во пописите во 1920 и 1947 година (Kostopoulos 2000: 43). За време на диктатурата на Метаксас (1936 – 1947), забраните за употреба на словенските јазици и во приватната и во јавната сфера биле најпрво спроведени (Kostopoulos 2000).

што биле разделени со години. И таа била израсната во грчката заедница како Гркинка, следејќи го патрилинеарното наследство, како што беше кажано претходно.

Токму во Советскиот Сојуз започнало да се истакнува грчкото етничко сознание повеќе одошто македонското. Сознанието, според Каракасиду, зависи од надворешните карактеристики, како што се односот со другите етнички групи, исто како и со државата и: „Тоа се развива како одговор на надворешно наметнатите материјални и идеолошки услови“ (Karakasidou 2002: 26). Во случајот на мајка ми, патрилинеарното потекло било посилено во дефинирањето на етничката припадност отколку мајчината страна. Нашето семејство било „категоризирано“ од политичките бегалци од Грција во Узбекистан како грчко-понтиско, според потеклото на дедо ми: матрилинеарната македонска лоза била оставена настрана, во приватниот простор и сентименталноста. На училиште, децата посетувале часови по грчки јазик, додека само баба ми, нивната мајка, продолжувала да зборува на македонски јазик со своето семејство и пријателите⁵.

Репресивните мерки на грчката држава кон словенските дијалекти во Грција во никој случај не се практикувале во Советскиот Сојуз, а словенските Македонци од Грција можеле слободно да го практикуваат својот јазик и во јавната и во приватната сфера⁶. Одржувајќи го македонскиот јазик жив, баба ми го негуваше својот македонски идентитет. Таа била многу горда кога го купувала весникот *Pros ti niki* (Кон љобеза)⁷, кој бил објавуван на грчки јазик во Ташкент, но имало и одредени статии напишани на македонски јазик. Таа чуваше неколку броеви од весникот повеќе од четири децении, сè до нејзината смрт во 2003 година во Грција.

Кога моето семејство се пресели во македонска Југославија во 1976 година, мајка ми се идентификуваше повторно како Гркинка. Таа доживеа две повратни миграции во две различни земји, една во Македонија и една во Грција. Во Македонија, таа одби да го прифати своето македонско потекло, главно затоа што локалните Македонци ја сметаа за „Егејка“, што во тоа време се користеше како пејоративен израз, а се однесуваше на грчките Македонци од Егејска Грција⁸. Интересно е што, откако се вративме во Грција во 1988 година, таа се идентификуваше како половина Гркинка и половина

5 Според мајка ми, часовите по македонски јазик биле достапни само во Средното техничко училиште (рус. Ремесленное училище), и малку ученици го посетувале.

6 Славомакедонското учество во грчките сили на отпорот на ЕЛАС било силно, а многу од политичките бегалци од Грција во Советскиот Сојуз биле со македонско потекло и зборувале македонски.

7 Преименуван во *Neos dromos* [Нов пат] во 1956 година.

8 За статусот на Егејците, Македонците од егејскиот дел на Македонија, видете Монова 2009.

Македонка, користејќи го во јавната сфера поприфатениот термин Славомакедонка, бидејќи имаше многу години голем политички набој во однос на македонското име. Во други времиња, таа се дистанцираше од локалните Грци, нарекувајќи ги нив „тие“, додека ние сме оние Грци што беа бегалци во Советскиот Сојуз и ја носат руската култура.

Според неа:

Јас едноставно не можам да го избришам моејто минајто, мојот живот во Југославија, во Советскиот Сојуз, пошкелото на мајка ми или историјата на моејто семејство. Јас сум формирана од моите искуства живеејќи во странство. Кога разговарам со Русите или со Македонците, се чувствувам дека сум нивна. Овие искуства ме карактеризираат, и тие се видливи тука во Грција, на пример, јас не сум целосно писмена на грчки јазик и правам грешки кога зборувам грчки.

Како што покажа Роберт Парк (Park 1928), една од последиците на миграцијата е да се создаде ситуација во која индивидуите ќе се соочат со две различни култури што силно влијаат врз перцепцијата на идентитетот и неговата транзиција. Затоа, преку миграцијата, без оглед дали е мотивирана од економија, политика или сродство, луѓето имаат тенденција повторно да го интерпретираат својот етнички идентитет, или со преземање нов или со пренагласување на постојниот етнички идентитет. Во овој труд потврдувам дека членовите на моето семејство, при миграцијата, покажуваат различни одговори кон начинот на кој тие го толкуваат нивниот етнички идентитет, тие можат да изберат меѓу повеќето идентитети достапни во одредено време и место, или да игнорираат еден идентитет во прилог на друг.

Делото на Фредрик Барт (Barth 1969) е тоа што влијаеше на растечката литература во антропологијата што ја документира менливата, според сопствената волја, ситуационската и променливата природа на етничката припадност. Барт покажа дека етничкиот идентитет е „карактеристика на самоаскрипција и аскрипција од страна на другите“ (Barth 1969: 10–13). Со други зборови, етничкиот идентитет е резултат на дијалектички процес што вклучува самоидентификување на поединецот и етнички знаци на надворешни лица, односно што вие мислите дека е вашата етничка припадност, наспроти она што тие мислат дека е вашата етничка припадност.

Додека ситуационскиот пристап кон идентитетот ја нагласува активната улога на поединецот во процесот на формирање на идентитетот, етничките идентитети се создаваат и од моќни надворешни, општествени, економски и политички процеси, кои често вклучуваат хегемонистичка моќ на државата, бидејќи тие ги обликуваат и преобликуваат етничките категории и дефиниции.

Заклучни забелешки

Како што покажува историјата на моето семејство, создавањето на идентитетот меѓу грчките и македонските политички бегалци од Грција што денес живеат во националните држави на Балканот (Грција и Северна Македонија) е особено сложен процес бидејќи е под влијание на хегемонистички конструкции што потекнуваат од земјите во кои тие се родени, од земјите што етнички ги поврзуваат, од земјите каде што се населиле или од татковината во која се вратиле (Danforth 1995: 200). Според Данфорт (Danforth 1995: 200), „овие имигранти со себе ги носат идентитетите создадени во нивната татковина и се соочуваат со предизвикот да ги реконструираат во дијаспората“, како и во земјата во којашто се враќаат.

Заедничка карактеристика на трите генерации е што овие разновидни идентитетски трансакции низ сите три генерации се последица од миграцијата и последователната репатријација, што, пак, се последица на грчката граѓанска војна.

Друга историско-политичка состојба што влијаела врз перцепцијата на идентитетот во сите три генерации е т.н. македонско прашање и влошените политички односи помеѓу Грција и Северна Македонија⁹. Тука е интересно да се спојат случаите на мајка ми и нејзиниот брат Митос. Во одреден момент од животот, и двајцата го одбиле својот македонски етнички идентитет и прифатиле грчки идентитет од различни причини. Мајка ми, живејќи во југословенска Македонија, не ги признаваше јавно своите македонски корени за да избегне идентификација со обезличениот термин „Егејци“ (егејски Македонци). Вујко ми, од друга страна, живејќи во грчка Македонија, во Солун, град во кој силно се почувствува бранот грчки национализам, особено по распадот на југословенската федерација и со создавањето на независна македонска држава, не можеше да усвои ниту еден бикултурен идентитет во Грција.

Покрај тоа, како политички репатријат од Советскиот Сојуз, тој не беше прифатен во Грција и настојуваше да воспостави цврст грчки идентитет. Според неговиот син:

Во Советскиот Сојуз се чувствувавме повеќе Грци отколку Грците во Грција. Се чувствувавме „двајтти Грци“ (duo fores Ellines). Но, секогаш сме претирани како странци. Судбината на мојот татко ме проследува и мене, ишто така. Во Советскиот Сојуз не нарекуваа Грци; во Грција не нарекуваат Руси. Во мојата лична кариша пишува дека сум роден во Узбекистан. Ова беше

9 Тука се осврнувам на децениите пред договорот од Преспа.

многу вознемирувачко за мене, особено во армијата кога луѓето го доведуваа во прашање мојот грчки идентитет. Немаме среќа затоа што нашите родители беа на страната на оние што заминаа за време на граѓанската војна. Јас сум толку среќен што за идентитетот на мојот син пишува дека Солун е неговиот роден град.

Сега ќе ги сумирам различните модели на градење на идентитет во трите семејни генерации, што во голема мера зависи од генерацијата на имигранти на кои им припаѓаат.

Првата генерација на политички бегалци што ја напуштија Грција за време на граѓанската војна, тоа се моите баба и дедо, сонуваа за „враќање дома“. Иако нивното етничко потекло е македонско и понтиско, за нив Грција остана земја на нивното потекло. Сепак, враќањето кон нивните корени беше повторно сложено прашање, бидејќи нивниот избор за враќање беше под влијание на економските и политичките фактори. Прво, тие го користеа македонското етничко потекло на мојата баба за да се вратат во македонска Југославија во текот на 70-тите години на минатиот век. Нивната одлука да се вратат од Советскиот Сојуз во Југославија беше под силно влијание на добрите билатерални државни односи меѓу двете социјалистички земји, кои обезбедуваа програми за социјално осигурување, како што се воена пензија (Втора светска војна) и јавно домување. Нивниот сон да се вратат дома сепак беше жив, а Грција остана во нивните срца татковина. Болеста на мојот дедо беше од суштинско значење за да го натера да донесе одлука за повторно враќање во неговата татковина Грција, каде што сакаше да биде погребан. Политичките промени во Грција во текот на 80-тите години на минатиот век и новоформираната влада на Андреас Папандреу, кој ги призна членовите на Националниот отпор во Втората светска војна и дозволи враќање на илјадници политички бегалци, конечно го олесни враќањето на моите баба и дедо во Грција, по 40 години живеење во странство.

Мајка ми и нејзините браќа и сестри, кои се родени во Грција и ја напуштија Грција на многу мала возраст, ја сочинуваат втората генерација грчки граѓански воени политички бегалци. Тие беа воспитани и образовани во две социјалистички земји (Чехословачка и Советскиот Сојуз), и тоа на четири различни јазици (македонски, грчки, чешки и руски).

Во Советскиот Сојуз тие биле воспитани како Грци, живееле според начелата и вредностите на грчката дијаспора и биле потонати во носталгија за нивната родна земја. Иако само најстариот брат има спомени од животот во Грција, сите тие сонуваа да се вратат „дома“. За повеќето од нив, тоа не беше дом на којшто се сеќаваа или дом во којшто живееле, тоа беше замислен дом. Враќајќи се во Грција, започнале нов живот во кој многу пати биле третирани како странци.

Тие имаат спорни идеи за нивното етничко потекло, идеи што се кристализираат според нивното патријархално воспитување, што ги натерало да го усвојат своето патрилинеарно потекло наместо и потеклото по мајчина линија, и, воопшто, доживеале искуства за време на специфични историски времиња и политички доктрини во Советскиот Сојуз и во балканските држави Македонија и Грција.

Сепак, враќајќи се во Грција, тие не можеа да избегнат да бидат двојазични и бикултурни. Тие носеа убави спомени од нивниот живот во Советскиот Сојуз и сè уште ја почитуваат руската култура, било да е тоа јазик, храна, музика. И иако тие велат дека се чувствуваат главно Грци, сепак тие доживуваат културна дистанца во Грција. Во секојдневните ситуации тие ги користат ознаките „нас“ и „нив“, каде што „нив“ се однесува на локалните Грци, а „нас“ на луѓето што имаат исти животни искуства од граѓанската војна и живи спомени од животот во Советскиот Сојуз.

Третата генерација политички бегалци од грчката граѓанска војна, тоа е мојата генерација имигранти, сите родени во странство. Воспитани сме со идејата дека нашата земја на враќање е Грција, но денес, живеејќи во Грција, не се чувствуваме поврзани со одредено место. Ние сме исто така двојазични бидејќи повеќето од нас одеа на училиште во Советскиот Сојуз. Ние носиме сеќавања на живеењето во странство, како и животни искуства на репатријати во земја на „враќање“, која и не е секогаш пријателска спрема нас.

Ние ја носиме вознемиреноста на нашите баби и дедовци и родители да се вратат дома и повторно да го воспоставиме нашиот грчки идентитет. Ги отелотворивме нивните сеќавања, болка и тага за разделбата со татковината, нивната носталгија за домот, нивната желба да пуштат корени во родната земја, нивните политички убедувања што се делумно одговорни за нашето раселување, миграција и репатријација.

Сега, кога се сместивме, само понекогаш ја доживуваме перцепцијата на „другоста“, но сепак го носиме споменот на стигмата (наша и на нашите баби и дедовци и родители) дека сме „други“. Оваа перцепција на „другоста“, која добро ја истакнува Новицка, честопати е „извор на внатрешна дисхармонија и го стимулира континуираното размислување, континуираниот фокус на проблемот на самоопределување, постојаната потреба за преговарање за него и за негово артикулирање“ (Nowicka 2006: 68). Ние ја чувствуваме разновидноста на културите што ги носиме и како богатство и како товар.

Почнувам да разбираам како моите етнички, национални и културни идентитети се поврзани со моите животни искуства и избори, со историските траектории во регионот на Балканот и со колективната историја на моето семејство одејќи наназад најмалку

три генерации, историја што е полна со спомени, желби, емоции, идеологии, миграции, раселувања и репатријации.

И само што почнав да разбираам дека моето чувство на отуѓување е интрагенерациско искуство што, исто така, го прифаќам.

Литература

- Монова, Миладина. 2009. „Македонски идентитети: Историски, политички и социјални димензии на релациите на исклучување/вклучување помеѓу егејски и вардарски Македонци во денешна Република Македонија“. *Еџнолоџ* 12–13: 7–22.
- Barth, Fredrik. 1998 [1969]. *Ethnic Groups and Boundaries. The Social Organization of Cultural Difference*. Illinois: Waveland Press.
- Danforth, Loring M. 1995. *The Macedonian Conflict. Ethnic Nationalism in A Transnational World*. Princeton: Princeton University Press.
- Jusdanis, Gregory. 1995. „Beyond National Culture?“ *Boundary 2* 22(1): 23–60.
- Karakasidou, Anastasia. 2002. „Cultural Illegitimacy in Greece: the Slavomacedonian 'non-minority'“. *Minorities in Greece: Aspects of a Plural Society*, edited by Richard Clogg. London: C. Hurst & Co. Publishers, 122–164.
- Kostopoulos, Tasos. 2000. *I apagorevmeni glossa. Kratiki katastoli ton Slavikon dialektion stin Elliniki Makedonia*. [The forbidden language. State repression of Slavic dialects in Greek Macedonia]. Mavri Lista: Athens.
- Nowicka, Ewa. 2006. „Identity Dilemmas and Identity Strategies: Children of Transnational Marriages in Poland“. *Migration and Marriage: Heterogamy and Homogamy in a Changing World*, edited by Barbara Waldis and Reginald Byron. Lit Verlag: Berlin, 2006, 61–84.
- Park, Robert E. 1928. „Human Migration and the Marginal Man“. *American Journal of Sociology* 33: 881–893.
- Reed-Danahay, Deborah, ed. 1997. *Auto/Ethnography: Rewriting the Self and the Social*. Oxford, New York: Berg.